

Kerst: anders dan gedacht

Voorganger: ds. Regien Smit

Het is weer Kerst. En straks leven we weer toe naar Goede Vrijdag, Pasen en Pinksteren. En we weten, volgend jaar op 25 december is het weer Kerst. De gemeente van Jezus Christus ademt en leeft op het ritme van het kerkelijk jaar, en dat doet ze al heel lang. En dat is ook goed, want door het ritme van de feesten kunnen we steeds weer bepaald worden bij wat er gebeurd is. Net als het volk Israel de opdracht kreeg en nog steeds uitvoert om elk jaar weer opnieuw het Pesach feest te vieren, waarbij het jongste kind aan de vader vraagt: waarom vieren wij? En waarop in elk gezin opnieuw het verhaal wordt verteld van de uitredding uit Egypte, de wording van het volk Israel in de woestijn, tot een volk dat de opdracht kreeg om vrij te leven naast andere volken, maar in volledige afhankelijkheid van de Heer.

Op zichzelf zit dat gevoel voor ritme ook in de goede schepping. God heeft het licht dag genoemd, en het donker de nacht. En op de zevende dag rustte hij. En daarmee kreeg de goede schepping het ritme van de week, van arbeiden en rusten. Het leven in een ritme hoort dus bij het leven, zoals God het bedoeld had. En God zag, dat het heel goed was, toen de kroon op zijn schepping er was, de mens.

Losgeraakt van het Woord dat alles gemaakt heeft, heeft het leven in een ritme een schaduwkant gekregen. De wereld en de mensen raakten in zichzelf verstrengeld en opgesloten. Er kwam duisternis bij het geschapen ritme van donker en licht. De duisternis van wantrouwen tegen God, ongehoorzaamheid en scheiding. Daardoor zijn er andere ritmes ontstaan, zoals dat van geboren worden en sterven, van kwaad en vergelding, van geluk en van verdriet. Het is niet voor niets dat veel grote wereldreligies gebaseerd zijn op denken in de cirkel van het leven. Het hindoeïsme en boeddhisme gaan uit van het rad der wedergeboorte. Wie sterft, wordt opnieuw geboren. Een eindeloos rad, waaruit de mens tevergeefs uit probeert te ontsnappen. Het is een diep menselijke ervaring, dat de dingen steeds terugkomen, de goede en de kwade dingen. En zelfs in de Bijbel kunnen we flarden van deze diep menselijke ervaring horen, bijvoorbeeld in het eerste hoofdstuk van Prediker en ik citeer:

⁸ Alles is vermoeiend,
zozeer dat er geen woorden voor te vinden zijn.
De ogen van een mens kijken, en vinden geen rust,
zijn oren horen, en ze blijven horen.

⁹ Wat er was, zal er altijd weer zijn,
wat er is gedaan, zal altijd weer worden gedaan.
Er is niets nieuws onder de zon.

¹⁰ Wanneer men van iets zegt: 'Kijk, iets nieuws,'

dan is het altijd iets dat er sinds lang vervlogen tijden is geweest.

¹¹ De vroegere generaties zijn vergeten,
en ook de komende zullen weer worden vergeten.

De ervaring van dat cyclische in het leven heeft zelfs de idee opgeworpen, dat de tegenpolen
blijkbaar nodig zijn om de cyclus in evenwicht te houden. Goed en kwaad hebben elkaar nodig,
zonder verdriet geen vreugde, zonder donker of duister geen licht. Zonder yin geen yang. Als een
onontkoombare logica. En alles heeft zijn tijd, zegt ook de Prediker.

³ Er is een tijd om te doden
en een tijd om te helen,
een tijd om af te breken
en een tijd om op te bouwen.

⁴ Er is een tijd om te huilen
en een tijd om te lachen,
een tijd om te rouwen
en een tijd om te dansen.

⁸ Er is een tijd om lief te hebben
en een tijd om te haten.
Er is een tijd voor oorlog
en er is een tijd voor vrede.

En dat maakt dat we geneigd zijn om te leven met de onuitgesproken verwachting dat uiteindelijk
alles hetzelfde blijft. Dat er toch niets zal veranderen. Dat de dingen daarom maar beter kunnen
blijven zoals ze waren. Waarom moeite doen? Weet u wat het grootste trauma van de grote
staatsman en profeet Daniel was? U weet wel, die jonge aristocraat uit Jeruzalem die naar de stad
Babel werd gedeporteerd om daar aan het hof van Nebukadnesar alles wat Israëliësch was af te leren
en een nieuwe Babylonische identiteit te krijgen. Dat was niet het verraad van omstanders, dat was
niet de leeuwenkuil! Maar het feit, dat toen Babylonië uiteindelijk Perzië werd en de Perzische keizer
Kores aan het volk Israel toestemming gaf om terug te keren naar Israel, er zo goed als niemand
ging..... Daniel kreeg die belangrijke visioenen over wat er in de toekomst zou gaan gebeuren in
antwoord op zijn vertwijfeling of hij voor niets geloofd had in het herstel van Jeruzalem en de
tempel. Er waren twee generaties verstreken en de meeste Joden vonden het niet zo slecht, daar
aan de rivieren van Babylon. Het besef dat er een nieuw moment zou gaan aanbreken, in de
geschiedenis tussen God en zijn volk, was diep weggezakt. Wellicht ook omdat het op een andere
manier kwam dan gedacht... uit de mond van een heidense keizer.

Want ach, de zon komt op en de zon gaat onder, en de wind waait heen en weer terug, en de rivieren
blijven maar hun water naar de zee brengen, omdat de aarde het steeds teruggeeft..... wat zouden
we ons in een onzekere toekomst storten? Waarom weer ergens anders heen gaan met alle risico's
van dien? Hier weten we tenminste waar we aan toe zijn..... wie de heilsgeschiedenis kent weet, dat
ongeveer een eeuw later het Joodse volk in Perzië met een eerste pogrom werd bedreigd: het boek
Esther.

En toen kwam tweeduizend jaar geleden dat moment waarop een paar herders een hemels licht
zagen en de boodschap kregen dat de Redder van de wereld was geboren en in een voederbak
ergens verderop lag. Het Licht was in de wereld gekomen. En zij herkenden het. Enkele dagen later
zagen een paar oude mensen dat Licht ook, toen het met zijn ouders in de tempel van Jeruzalem
kwam. Maar toen ging dat kleine kind mee naar Nazaret, een onbetekenend dorpje in het noorden.

Bij wie was het besef blijven hangen, dat die kleine Joodse jongen uit de stam Juda, het Licht was, dat in de wereld was gekomen? Uit niets blijkt, dat destijds Nazaret uitgroeide tot een bedevaartsoord. Hij is daar opgegroeid als alle kinderen. Het werd een doodgewone timmermanszoon.

Misschien dat zelfs Maria's herinneringen aan de aanblik die zij even mocht hebben van de geopende hemel destijds vervaagde. Want de zon komt op en de zon gaat onder, en de wind waait heen en weer terug, en de rivieren blijven maar hun water naar de zee brengen, omdat de aarde het steeds teruggeeft.....

Maar dit Licht, dat op één bepaald moment in de geschiedenis is gekomen, werd niet door de duisternis in de greep gehouden. Dat Licht gaat dwars in tegen de gedachte dat uiteindelijk alles hetzelfde blijft, het oude terug komt en het nieuwe altijd iets ouds blijkt te zijn. Dat Licht houdt ons al tweeduizend jaar voor, dat God zijn schepping niet laat doldraaien in zichzelf, maar dat Hij zelf zich er zó mee heeft verbonden, dat het Licht overal ter wereld opdoemt, op de meest onwaarschijnlijke plaatsen.

En tegelijkertijd lijkt het alsof er niets ten goede is veranderd. De hang naar vooruitgang heeft ons duizelingwekkend veel kennis en welvaart opgeleverd, waarmee we de aarde onleefbaar en kapot maken. Dus ondernemen we ruimtereizen en kunnen we binnenkort een enkeltje Mars kopen als we deze planeet beu zijn. Dat is de duisternis, die mensen voorhoudt dat wij zelf het leven kunnen creëren en onze voetstappen oneindig voort kunnen zetten in de cirkel van het universum. Ook wij, die onszelf zijn kinderen mogen noemen, kunnen soms worden bevangen door de gedachte dat de geschiedenis zich voortdurend herhaalt. En vragen we ons af: gaat het nog wel ergens heen met de wereld en de mensheid?

Het Licht in de wereld vertelt ons een ander verhaal. Namelijk dat dit alles niet ons, maar aan Hem toebehoort. En dat Hij de tijd in Zijn hand heeft. Dat Het Licht in de wereld is gekomen, opdat de duisternis eens helemaal zal verdwijnen. Soms zien we daarvan al iets oplichten, zoals gisteren in het journaal waarin steeds die vrouw in Jeruzalem aan het woord kwam, die aangevallen was door een Palestijnse jongen. Zij, die 40 jaar voorturend Palestijnse kinderen heeft opgevangen als pleegouder, zowel moslims als christenen. En zij leerde haar kinderen dat er in haar huis geen plaats was voor haat. Zij verklaarde gisteren, haar aanvaller te hebben vergeven. Het was Jezus zelf, die haar geleerd heeft haar vijand te vergeven en lief te hebben. Op die plaats, die zo verbonden is met het Licht dat in de wereld kwam, en die nu zo vergeven is van haat en geweld, werd opeens het cyclische denken doorbroken.

De tekst van Johannes 1 die we gehoord hebben vanmorgen is door en door betrokken op de hele Bijbelse geschiedenis. Van de scheppingswoorden in Genesis, de wijsheidsliteratuur, tot de mystieke aankondigingen van het Licht dat kwam onder een volk dat in duisternis wandelde in Jesaja. Het Licht is uit en onder het Joodse volk gekomen. Het is het Joodse volk dat ons ook nu nog bepaalt bij de tijd. Het feit dat het nog steeds bestaat, na alle vervolgingen door de eeuwen heen, mag werkelijk een Godswonder heten. Na de gruwelijke Holocaust van de jaren 40 45 helemaal. Het is een teken aan de wand voor ons, die de Bijbelse geschiedenis kennen en weten, dat God met dit volk een weg gaat,

die uitloopt op een definitieve verlossing, waarin de hele mensheid wordt meegenomen. Zo is het aan Abraham beloofd. En zo zal het gebeuren.

Wycliffe bijbelvertalers is ervan overtuigd dat het einde pas daar is, als alle volken in hun eigen taal toegang hebben tot de heilsgeschiedenis. Om het verloop ervan te bespoedigen, hebben ze allerlei versnellingsstrategieën bedacht om de Bijbel in de nog niet bereikte talen te vertalen. In 2025 zou dat doel bereikt moeten zijn. Een prachtig streven, bovendien gehoorzaam aan de zendingsopdracht van Jezus. Maar toch geloof ik niet, dat het aan ons is om de tijd te bepalen. God gaat altijd andere wegen dan gedacht. Dat was met Abraham en met Jakob zo, dat was met Mozes en met David zo, dat was met de Perzische keizer Kores het geval, dat was met een kleine timmermanszoon niet anders.

Laten we vooral Kerst blijven vieren. Maar niet als iets cyclisch, wat altijd weer terug komt. En waarvan we van tevoren hebben bedacht hoe het zal gaan. Maar met een open blik naar wat God heeft gedaan en nog gaat doen. Meemaken hoe het evangelie onder andere talen en culturen zijn gestalte heeft gekregen helpt daarbij! Laten we daar vandaag open voor staan! Kerst, anders dan gedacht.

Amen